

Troonrede van 16 september 1913

Mijne Heeren!

Het verheugt Mij weder in Uw midden te zijn.

Onze betrekkingen met de andere Mogendheden waren in het afgelopen jaar weder van even vriendschappelijken aard als in het vorige.

De toestand van land- en tuinbouw, alsmede die der veehouderij bleef gunstig. Het mond- en klauwzeer kan als geweken worden beschouwd. Handel en nijverheid ontwikkelden zich ook in het afgelopen jaar over het algemeen op zeer bevredigende wijze.

Het scheepvaartverkeer nam opnieuw belangrijk toe, de resultaten van het scheepvaartbedrijf waren gunstig.

De uitkomsten van de verschillende takken van visscherij zijn, behoudens enkele uitzonderingen, bevredigend.

De West-Indische Koloniën bleven van rampen als waarvan in het vorig jaar werd gewaagd, gespaard.

De voortdurende vooruitgang van den algemeenen toestand in Nederlandsch-Indië stemt tot groote voldoening.

Met leedwezen moet vermeld worden dat de pest in verschillende gewesten op Java, ondanks de krachtige pogingen tot onderdrukking, nog steeds slachtoffers eischt.

De gunstige berichten uit Atjeh wettigen de verwachting dat in de naaste toekomst het militair bestuur aldaar geheel door burgerlijk bestuur zal kunnen worden vervangen.

Burgerlijke en militaire landsdienaren vervullen hunne taak hier te lande en in de koloniën op lofwaardige wijze.

Naast de behandeling van reeds aanhangige wetsvoorstellen zullen nieuwe voorstellen tot wettelijke voorzieningen Uwe aandacht vragen.

Grondwetsherziening tot toekenning van het kiesrecht, behoudens vast te stellen uitsluitingen, aan alle mannelijke

Nederlanders van een te bepalen leeftijd en tot wegneming der grondwettelijke belemmering tegen het toekennen van kiesrecht aan vrouwen zal onverwijld worden voorbereid. Ik stel Mij voor aan eene Staatscommissie het onderzoek op te dragen in hoever eene algemeen bevredigende regeling mogelijk is ter zake van de subsidieering van het bijzonder onderwijs en de voorwaarden, welke daaraan verbonden moeten worden.

Indiening van een wetsontwerp tot het kosteloos verleen van ouderdomsrente aan behoeftige zeventigjarigen, die gedurende een te bepalen termijn geen ondersteuning genoten van eene instelling van weldadigheid, kan in den loop van deze zitting worden tegemoet gezien.

Wetsontwerpen tot vereenvoudiging van de Invaliditeitswet en de Radenwet, alsmede tot het toekennen van een recht ook op geneeskundige hulp aan de verzekerden krachtens de Ziektewet, worden voorbereid. De toestand van 's lands geldmiddelen eischt dringend voorziening. Ook bij zuinig beheer is de stijging, welke bij voortduring in de opbrengst der belastingen valt waar te nemen, niet voldoende om in de behoeften der schatkist te voorzien.

Onafhankelijk van de in uitzicht gestelde sociale maatregelen eischen eenige in vorige zittingen aangenomen wetten reeds nieuwe middelen.

Uwe medewerking zal allereerst worden gevraagd tot vaststelling van eene algemeene inkomstenbelasting en tot wijziging en verhooging der successiebelasting.

Het ligt in het voornemen de spoedige indiening van een wetsontwerp tot algeheele herziening van het Wetboek van Strafvordering te bevorderen. Ten behoeve van de verdediging van Nederlandsch-Indië zal de aanbouw worden voorgesteld van een slagschip ten laste van de Indische geldmiddelen.

De reorganisatie der levende strijdkrachten, die na de invoering der nieuwe Militiewet en in aansluiting aan die wet werd ter hand genomen, zal eerlang worden voltooid; met de voorziening in de behoeften betreffende de uitrusting en de verpleging van het leger zal worden voortgegaan.

Eene herziening van de bestaande wettelijke regeling ten aanzien van het verlofskader is in voorbereiding; op de noodzakelijkheid om eene uitbreiding van dat kader ook in de hoogere officiersrangen in de toekomst te verzekeren, blijft daarbij de aandacht gevestigd.

Ik acht den tijd gekomen om de afsluiting en droogmaking van de Zuiderzee te ondernemen. Verbetering van den waterstaatkundigen toestand der omliggende provincien, uitbreiding van grondgebied en blijvende vermeerdering van arbeidsgelegenheid zullen daarvan het gevolg zijn. Een wetsontwerp tot uitvoering van die afsluiting en gedeeltelijke droogmaking zal U worden aangeboden.

Met Uwe medewerking hoopt de Regeering de laatste overblijfselen van de vordering van heerendiensten op Java en Madoera weg te nemen.

De Regeering oordeelt het hare roeping ook in de koloniën de volkswelvaart te verheffen en aan te kweeken en het besef van saamhorigheid van Moederland en koloniën en van al de bewoners dezer gebiedsdeelen. Zij zal haar doel nastreven door bevordering der volksopvoeding, zich aanpassende aan de behoefte der verschillende groepen waaruit de bevolking in Nederlandsch-Indië bestaat en opwekkende tot verdraagzaamheid op het gebied van den godsdienst en onderlinge waardeering der rassen.

Moge Gods zegen op Uw veelomvattenden arbeid rusten!

Ik verklaar de gewone zitting der Staten-Generaal te zijn geopend.